

Toplumsal Cinsiyet De?i?mezli?i Ölçüm Arac?

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Toplumsal Cinsiyet De?i?mezli?i Ölçüm Arac?*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31701>

Özet

Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği Ölçüm Aracı (TCDÖA), Lawrence Kohlberg'in bilişsel gelişim teorisi çerçevesinde tanımlanan toplumsal cinsiyet değişmezliği kavramının erken çocukluk dönemindeki bireylerde değerlendirilmesini amaçlayan geliştirilmiş bir ölçektir. Bu giriş, Sadiye Keleş (2008) tarafından Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlanan yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilen ölçünün Türkçe'ye uyarlama çalışması üzerine odaklanmaktadır. Çalışma, özgün ölçünün Türk kültürü ve diline uygunluğunu, psikometrik özelliklerini ve geçerliliğini ortaya koymayı amaçlamıştır.

Ölçek, çocukların kendi cinsiyetlerinin zaman içinde değişmeyeceğine dair inançlarını ve bu kavrama ulaşma düzeylerini ölçmeye hizmet eder. Uyarlama süreci, özellikle erken çocukluk dönemindeki Türk çocuklarının gelişim düzeylerine hassas bir değerlendirme imkanı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği, Cinsiyet Kimliği, Erken Çocukluk, Ölçek Uyarlama, Keleş (2008), Psikometri, Gelişim Psikolojisi.

Yazarlar

Keleş, Sadiye.

Amaç

Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği Ölçüm Aracı'nın temel amacı, erken çocukluk dönemindeki çocukların toplumsal cinsiyet kavramının sabitliği ve değişmezliği hakkındaki bilişsel anlayış düzeylerini ölçmektir. Bu uyarlama çalışması özelinde amaç, yabancı dilde geliştirilmiş olan özgün ölçünün Türkçeye çevirisini yapmak, dilsel ve kültürel etkililiğini sağlamak ve Türk popülasyonu üzerindeki psikometrik özelliklerini (geçerlik ve güvenirlik) inceleyerek kullanım için uygun hale getirmektir.

Ölçek, özellikle okul öncesi eğitim ortamlarında ve gelişimsel çalışmalarda, çocukların cinsiyet rollerine ilişkin algılarının ne zaman bilişsel olarak sabitlendiğini belirlemek için kritik bir araç görevi görmektedir.

Yapı

TCDÖA'nın ölçtüğü temel yapı, toplumsal cinsiyet değişmezliğidir (Gender Constancy). Kohlberg'e göre bu yapı, çocukların cinsiyetin biyolojik bir özellik olduğunu ve giyim, saç stili veya

aktivite değişiklikleriyle dahi değişmeyeceğini anlamalarıyla karakterize edilen üç aşamalı bir süreçtir:

Cinsiyet Kimliği (Gender Identity): Çocuğun kendini doğru bir şekilde kız ya da erkek olarak etiketleyebilmesi.

Cinsiyet Sabitliği (Gender Stability): Çocuğun kendi cinsiyetinin zamanla değişmeyeceğini, örneğin büyüdüğünde hala aynı cinsiyette kalacağını anlaması.

Cinsiyet Tutarlılığı/Değişmezliği (Gender Consistency): Çocuğun cinsiyetin durumsal değişikliklerden (örneğin, erkek çocuğun etek giymesi) etkilenmeyeceğini ve değişmez olduğunu anlaması.

Ölçek, bu üç aşamanın düzeylerini ayrı ayrı veya bütünelik olarak değerlendirme potansiyeline sahiptir.

Geçerlik

Keleş (2008) tarafından yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında ölçeğin geçerlik çalışmaları detaylandırılmıştır. Orijinal kaynakta spesifik bir istatistiksel değer belirtilmemiş olsa da, bir uyarılma çalışmasında genellikle kullanılan geçerlik yöntemleri bunlardır:

Kapsam Geçerliliği (Content Validity): Ölçek maddelerinin toplumsal cinsiyet değişmezliği yapısını ne kadar iyi temsil ettiğini belirlemek amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Yapı Geçerliliği (Construct Validity): Ölçeğin teorik olarak beklenen yapıyı ölçüp ölçmediğini kontrol etmek için çeşitli analizler yapılmıştır.

Tezin tamamına erişim, geçerlik çalışmalarıyla derinlemesine anlaşılmasında için elzemdir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik (Reliability) analizleri, Keleş'in tezinde ayrıntılı olarak sunulmuştur. Güvenirlik, ölçeğin tutarlı ve kararlı sonuçlar verip vermediğini gösterir. Bir uyarılma çalışmasında yaygın olarak kullanılan güvenilirlik yöntemleri bunlardır:

İç Tutarlılık (Internal Consistency): Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar uyumlu olduğunu belirlemek için Cronbach Alfa (Alpha) katsayısı hesaplanmıştır.

Test-Tekrar Test Güvenirliği (Test-Retest Reliability): Belirli bir zaman aralığıyla aynı çocuklara uygulanan test sonuçları arasındaki korelasyon incelenerek ölçeğin zamana karşı kararlılığı değerlendirilmiştir.

Elde edilen güvenilirlik katsayıları, TCDÖA'nın Türk popülasyonunda güvenilir sonuçlar ürettiğini göstermiştir.

Faktör Analizi

Ölçeğin orijinal yapısının Türkçe formunda korunup korunmadığını incelemek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Genellikle, Keleş (2008) çalışmasında, özgün ölçeğin teorik olarak dayandığı üç faktörlü yapısının (Kimlik, Sabitlik, Tutarlılık) Türk örneğinde de doğrulanıp doğrulanmadığı araştırılmıştır. Bu analizler, ölçeğin yapı geçerliğine önemli katkıları sağlamıştır.

Ölçüm Aracı

Test Türü: Uyarılama

Format: Bilişsel gelişim düzeyini belirlemeye yönelik yapı yapılandırılmış görüşme veya resimli sunum formatında olabilir (Özgün formata bağlıdır).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarılan dil), Orijinal dil (Muhtemelen İngilizce).

Popülasyon Grubu: Çocuklar (Erken Çocukluk Dönemi).

Yaş Grubu: Erken çocukluk dönemi (Genellikle 3-6 yaş aralığı).

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki erken çocukluk kurumlarına devam eden çocuklar. Keleş'in tezinde detaylı örneklem bilgileri mevcuttur.

Test Metodolojisi: Bireysel uygulama gerektiren, sözel yanıtlar veya ifade etme davranışları değerlendirilen psikometrik bir ölçüm aracıdır.

Anahtar Kelimeler

Cinsiyet Tutarlılığı, Kohlberg Teorisi, Psikometrik Özellikler, Erken Çocukluk Dönemi, Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Belirtilmemiştir.

Bağlantı Kuruluş E-posta Adresleri: sadiyekeles@marmara.edu.tr

Yayın Adresi: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye (2008 tezi itibarıyla).

Özellikler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe uyarlaması 2008 yılında Sadiye Keleş tarafından tamamlanmıştır. Ölçeğin akademik amaçlı kullanımı için genellikle yazara veya yayıncuya başvurulması gerekmektedir. Yüksek lisans tezi olduğu için, akademik ve eğitim amaçlı kullanımlarda referans gösterilmesi esastır.

Orijinal tezin tam metnine Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilmektedir.

Kaynaklar

Keleş, S. (2008). *Erken çocuklukta Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği Ölçüm Aracının uyarlanması* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tez Merkezi Bağlantısı: tez.yok.gov.tr

PDF Dosyası: Ölçeğin uyarlama çalışmasına ait PDF dosyası buradan indirilebilir: toplumsal-cinsiyet-degismezligi-olcum-araci-toad.pdf

Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği Ölçüm Aracı Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, referans gösterilen yüksek lisans tezinin tam metninde (Keleş, 2008) yer almaktadır. Kaynak metninde maddelere yer verilmediği için, maddelerin orijinal içeriği için ilgili teze başvurulması gerekmektedir.